

BAZI FAZİLETLİ AMELLER*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Rabbi'srah lî sadrî, ve yessir li emrî, vahlu'l-ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî... Ve üfevidü emrî ila'llâhi inna'llâhe basîrun bi'l-ibâd...

El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

رَكَعَتَانِ مِنْ رَجُلٍ وَرِعٍ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكَعَةٍ مِنْ

مُخَلِّطٍ

(أبو نعيم عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racülin veriin, efdalü min elfi rek'atin min muhallitin*) Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Aziz ve muhterem cemaat!

Peygamberimiz SAS Efendimiz Hazretleri'nin hadis-i şeriflerini *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabından okumaya devam edeceğiz.

Dersimize başlamadan önce, evvelâ sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz olmak üzere cümle enbiyâ, asfiyâ ve evliyâullahın; ve hâssaten sâdâtımız ve meşâyihimizin ve halifelerinin; ve bu eserin müellifi hocamız, üstâdımız Ahmed Ziyâeddin-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin ve bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ulemânın ve ruvâtın ruhları için; ve bir de uzaktan, yakından Peygamber ASS Efendimiz'in muhabbetinden nâşî bu hadis-i şerifleri dinlemeğe gelen siz kardeşlerimizin, cümle ahirete intikâl eylemiş geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif hediye edelim:

.....

a. Vera' Sahibinin Namazı

Peygamberimiz SAS Efendimiz, Enes RA'dan bize nakledildiğine göre, şöyle buyurmuşlar. Bu hadis-i şerifi geçen hafta da okumuştuk ama okunmasında fayda mülâhaza ettiğim için tekrar ediyorum: ¹

---

¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V I, s.255, no:8061; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.265, no:3234; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı İsfahan*, c.III, s.189, no:764; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.770, no:7282; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XIII, s.145, no:12780.

رَكَعَتَانِ مِنْ رَجُلٍ وَرِعٍ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكَعَةٍ مِنْ
مُخَلِّطٍ

(أبو نعيم عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racülin veriin*) “Vera’ sahibi bir adamdan sudûr etmiş olan, onun tarafından kılınmış olan iki rekât, (*efdalü*) daha faziletlidir, daha üstündür; (*min elfi rek'atin min muhallitın*) karışık işler yapan bir adamın bin rekâtından daha hayırlıdır.”

Yâni şüpheli şeylerden, “Acaba Allah-u Teâlâ Hazretleri benim yaptığım ameli beğenmez de, onun kızgınlığını mı çekerim, rızasından aykırı bir iş mi yapmış olurum?” diye titizliğinden dolayı uzak duran bir insan ki, biz buna *veri*’ diyoruz. Vera’ sahibi insanlara, *re* harfinin kesresiyle *veri*’ denilir. Şüpheliden kaçıyor. Haramdan kaçmak haydi haydi de, tereddütlü bir şey varsa o nun bile yanına yaklaşmıyor ki, Peygamber ASS Efendimiz, böyle ihtiyatlı hareket eden kimseleri, birçok hadis-i şeriflerinde methetmiştir.

Böyle bir kimsenin, bu hâlet-i rûhiyyeye ermiş olan bir zât-ı muhteremin kılıverdiği iki rekâtçık namaz, öteki amellerini karışık yapan, yâni bazen iyi iş yapan, bazen kötü iş yapan, bazen rızasına uygun işler yapan, bazen aykırı işler yapan; yaptığı işte Allah’ın hoşuna giden şeyler de, gitmeyen şeyler de bulunmasına pek itina göstermeyen insanın kıldığı bin rekattan daha hayırlı oluyor. İki nerede, bin nerede? Beş yüz misli fark var arada...

O halde ey müslümanlar! Neden biz bu verâ denilen şeyi iyi öğrenmeyelim? Bir namaz kılıyoruz, onun beş yüz misli fazlasını kılmak imkânı varken, boşuna yorulmamak için, niye en güzel şekilde kılmayı öğrenmiyoruz? O halde bu takvâ denilen şeyi, verâ' denilen şeyi, şüphelilerden kaçınmak, ihtiyatlı hareket edip de Allah'ın rızasına uygun hareket etmek hâlet-i rûhiyyesini iktisab edelim! Namazlarımızı, niyazlarımızı, oruçlarımızı, zikirlerimizi, tesbihlerimizi bu duygu altında, itinalı yapmağa gayret edelim! Çünkü aynı kaide oruç için de cârî... Aynı kaide tesbih ve zikir için de cârî...

Geçen gün okuduğum bir kitapta:

“—Zikirde sayının çokluğundan ziyade, söylerken insanın uyanıklığı mühimdir. *Allah* derken, *Lâ ilâhe illa'llâh* derken insanın uyanıklığı, şuuru önemlidir.”

İnsanın namazdan elinde kalan kâr, ondan aklettiği şeylerdir. Ne kadar ona akli yetmişse, şuuru ile yapmışsa odur. O halde boşa yorulmayalım! Yaptığımız işe itina edelim ki, bir hadis-i şerifte Peygamber ASS Efendimiz buyurmuştur, daha önceki, çok önce ki derslerde geçti:

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri bir iş yaptığı zaman, bunu özene bezene, itina ile, ihsân ile yapan kulu sever, rahmet eder o kimseye.” diye buyurmuştu Peygamber Efendimiz.

O halde her işi iyi yapalım! Yazı yazarken bile, harfleri güzel yazalım! Yaptığımız işi doğru düzgün yapalım! Üzerimize aldığımız vazifeyi itina

ile yapalım! Allah-u Teâlâ tevîkîni refîk etsin...
Gayret kuvvet versin, şuur versin cümlemize...

b. Gece Namazının Fazileti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

رَكَعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا ابْنُ آدَمَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الْآخِرِ
خَيْرٌ لَهُ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَوْ لَا أَنْ أَشُقَّ عَلَى
أُمَّتِي لَفَرَضْتُهَا عَلَيْهِمْ

(آدم فى الثواب، وابن نصر عن حسان بن عطية، مرسلاً؛ الديلمى عن ابن عمر)

RE. 291/9 (*Rek'atâni yerkeuhüme'bnü âdeme fî cevfi'l-leyli'l- âhîri, hayrun lehû mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ. Ve lev lâ en eşukka alâ ümmetî, lefaradtühâ aleyhim.*) [Gecenin son bölümünün ortasında, Adem oğlunun kıldığı iki rekat namaz, dünya ve dünyadakilerden hayırlıdır. Ümmetime zor olacağını bilmeseydim, onlara Teheccüd namazını mecburi kılardım.]

İbn-i Ömer RA'dan rivâyet edilmiş olan bu hadis-i şerifi de size geçen hafta tebliğ etmiştim.

Allah-u Teâlâ Hazretleri Peygamber SAS Efendimiz'e:

إِنَّ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ

(الشورى: ٤٨)

²Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.455, no:5404; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V II, s.785, no:21405; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.145, no:12782.

(*In aleyke ille'l-belağ*) “Sana düşen sadece bildirmektir ey Rasûlüm!” diye hitap ediyor. (Şûrâ, 42/48)

Eee? Gerisi dinleyene. Duydu mu, duydu. O tebliğ eden kurtuldu. Gerisi duyan kimse üzerinde artık.

Ne buyurdu Peygamber ASS Efendimiz?

(*Rek'atâni yerkeuhüme'bnü âdeme fî cevfi'l-leyli'l-âhîri*) “Ademoğlunun, yâni cümlemizin...” Hepimiz Hazret-i Âdem’in evlâdı değil miyiz? “Ademoğlunun gecenin en son boşluğunda, yâni gecenin sabaha en yakın kısmında kılmış olduğu iki rekât namaz, (*hayrun lehû mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) ona dünyadan ve dünyanın içinde olan her şeyden daha hayırlıdır.”

Düşünün... Deseler ki size:

“—Fatih’te altı katlı bir apartmanı sana bağışladım.”

Ne kadar seviniriz. Oh, her daireden on beşer bin lira gelse, altı kere on beş şu kadar eder... Oh, bu kadar paraya da şu iş yapılır... Seviniriz.

E apartman demeseler de, deseler ki:

“—Aydın’da şu kadar pamuk yetiştiren, şu kadar dönüm araziyi verdim.”

Oh ne kadar seviniriz.

“—Filanca mağazayı içindeki eşyasıyla sana bağışladım.” deseler, ne kadar seviniriz ve bize onu bağışlayan kimseye ne kadar minnettarlık duyarız. Ömrümüzün sonuna kadar önünden aykırı geçmeyiz. Neden? Bize o iyiliği yaptı diye.

Bak ne diyor ASS Efendimiz:

“—Dünyadan ve dünyanın içindeki şeylerin hepsinden daha hayırlıdır.”

Allah-u Teâlâ cümlemizi gaflet uykusundan uyandırırın... Akşam yatıyoruz, sabah kalkıyoruz. Rasûlüllah böyle buyuruyor. Biz de, “Rasûlüllah’ın ümmetiyiz diyoruz, onun yolunda gideceğiz, ehl-i sünnet ve cemaatteniz.” diyoruz. “Yâ Rasûlüllah, sen bizim numûne-i imtisâlimizsin, başımızın tâcısın, gönlümüzün ilacısın!” diyoruz. O öyle diyor, biz böyle yapıyoruz. Başka ne diyelim? Allah tevîkîni refîk etsin... Gayret kuvvet versin... Rasûlüllah’ın tavsiyesini duyunca yapmak lâzım!

Peki, Rasûlüllah SAS Efendimiz bunu niye tavsiye etti? Ahirete irtihal edeli 1400 sene geçmiş, ne olacak? Faydası bize. Yine bize faydası. Biz bunu yaptığımız zaman imanımız kuvvetlenecek. İmanın ne olduğunu, ibadetin lezzetinin ne demek olduğunu, dünyanın ahiretin ne demek olduğunu, Allah’ın rızasına uygun iş yapmanın ne kadar tatlı bir şey olduğunu, gözümüzden perde kalkacak da göreceğiz. Onu gördükten sonra da, dünya değişecek, dünyaya bakışımız değişecek, çeşitli büyük hayırlara mazhar olacağız. Sayısız büyük hayırlara mazhar olacağız da, Rasûlüllah SAS Efendimiz bize şefkatinden tavsiye ediyor bunu. Bizi sevdiğinden tavsiye ediyor.

Bak, her zaman okuyoruz Tevbe Sûresi’nin son iki ayet-i kerimesini:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا
عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ

(التوبة: ۱۲۸)

(*Lekad câeküm rasûlün min enfüsiküm*) “Size muhakkak ki sizin kendi içinizden, sizlerden bir elçi geldi rasûl geldi. (*Azîzün aleyhi mâ anittüm*) Size ağır gelen, sizi üzen, sizi yoran şeyler, ona ağır gelir, onu üzer. O sizin üzülmeyizi istemez.” Yâni, sizin bir derde, sıkıntıya uğramanızı istemez. Nasıl ki bir anne baba, evlâdının kötü bir duruma düştüğünü görmek istemezse, Rasûlüllah ASS Efendimiz de öyle ümmetine karşı...

Arkasından ne diyor: (*Harîsün aleyküm*) “Size karşı harîs...”

Ümmetim, ümmetim demiş... Mi'râc'a çıkmış, Mi'râc'da da

“—Ne dilersin ey Rasûlüm benden dile!” dendiği zaman

“—Ümmetimi isterim yâ Rabbi!” diye, ümmetini talep etmiş.

Ümmetine karşı aşırı, fevkalâde bir bağlılığı var, hırsı var. Harîs bize karşı. Bizi korumak hususunda, bir civcivi tavuk nasıl korur kollarsa, o hırsı düşünüp Rasûlüllah SAS Efendimiz bize karşı haris, bizi korumak hususunda gayet şiddetli arzuları. (*Bi'l- mü'minîne raûfün rahîm*) “Mü'minlere karşı fevkalâde re'fetli, fevkalâde kalbi rikkatli, fevkalâde merhametli ve şefkatli.” (Tevbe, 9/128)

Bunları Allah-u Teâlâ buyuruyor. Bu sözler Kur'an-ı Kerim'in ayetleri. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in hâlet-i rûhiyyesini, bize Allah-u Teâlâ böyle anlatıyor. Bu kadar şefkatli, bu kadar merhametli, bu kadar re'fetli, bu kadar bizim üzerimize titreyen Rasûlüllah SAS Efendimiz, hiç ister mi kötülüğümüzü? İyiliğimizi istediği için söylüyor:

“—Kalkın ey ümmetim de görün bakalım dünya neymiş, ahiret neymiş, kulluğun tadı neymiş? Gözünüzden perde kalsın da ağzınıza, damağınıza şu ibadetin lezzeti girsin, Allah'ın kulu olduğunuzu anlayın! Allah'a kulluğun ne kadar büyük bir devlet, bir nimet olduğunu göreceksiniz.” diye teşvik ediyor.

Arkasından buyuruyor ki: *(Ve lev lâ en eşukka alâ ümmetî)* “Korkuyorum meşakkat vermekten ümmetime. Eğer böyle bir meşakkat vermekten çekinmeseydim, *(lefaradtühâ aleyhim)* onlara mecburi kılardım bu gece namazını...”

E bu işaret bize yeter. Demek ki, şefkatinden bize emretmemiş, ille kılın dememiş, farz kılmamış ama, mecburi kılmamış ama, kılmamızı istiyor. İsteddiği şu ifadesinden belli:

“—Ümmetime meşakkat vermek gibi bir şey düşünme seydim, onların üzerine farz kılardım, mecburi kılardım.” diyor.

O halde gününüzü ayarlayın, zamanınızı planlayın. İsterseniz gündüz uyuyun, isterseniz başka zaman uyuyun! Ne yaparsanız yapın, gecenin o vaktinde Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne

yönelin, tazarrû ve niyaz etmesini, kulluk etmesini öğrenin! O vakitte kalkıp iki rekat namaz kılmayı tahakkuk ettirin!

c. İşrak Namazının Fazileti

Bu hadis-i şerif Enes RA'dan rivâyet olunmuş. Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki:³

رَكَعَتَانِ مِنَ الضُّحَى تَعْدِلَانِ عِنْدَ اللَّهِ بِحَجَّةٍ
وَعُمْرَةٍ مُتَقَبَّلَتَيْنِ

(أبو الشيخ في الثواب عن أنس)

RE. 291/10 (*Rek'atâni mine'd-duhà*)
“Duha zamanında kılınan iki rekât namaz,
(*ta'dilâni inda'llâhi hacceten ve umreten mütekabbeleteyn*) Allah indinde kabul olmuş bir hacca ve bir umreye muadildir, ona denktir.”

Bu hadis-i şerif bu ifadeyle burada geçiyor. Başka hadis-i şerifler de var, bu namazı metheden. O hadis-i şerifler de bizim sabahları okuduğumuz dua kitabının baş tarafında kaydedilmiş. Daha başka hadis kitaplarında da bu hususta izahat var.

---

³ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*. c.II, s.265, no:3235; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V II, s.804, no:21491; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.144, no:12778.

Duha vakti ne zamandır? *Duha*, Türkçe’de kuşluk vakti diye anılan vakittir. Arapçada duha, üç kısımdan ibaretmiş. Yâni kuşluk vakti dediğimiz vakit, üç tabaka halinde... Birinci tabakası *dahhun*, yahut *dahvetün*, yahut *dahiyyetün* kelimesiyle ifade edilen vakit ki, buna mütercim Asım Efendi, büyük alimimiz Kâmus tercümesinde diyor ki: “Genç kuşluk derler buna.” diyor. Halk arasında bu tabiri ben duymamıştım, o yazıyor. “Genç kuşluk vakti derler ki, işrak vaktidir.” diyor. Yâni güneşin yeni doğduğu, etrafı aydınlatmağa başladığı günün ilk aydınlık zamanlarıdır, buna genç kuşluk derler diyor bizim Türkçemizde. Arapçası nasıl? *Dahiyye* veyahut *dahne*, veya *dahhun*.

Ondan sonra bu duha kelimesi gelir diyor. Bu duha da orta kuşluk vaktidir. İşte güneş doğduktan bir-iki saat sonra başlar, sabahın ilk saatleri. “Bir de *dahhâun* diye sonu biraz uzun bir telaffuz ile aynı kökten bir şey var ki, buna da koca kuşluk denir. diyor. Yâni bir genç kuşluk vakti, bir orta veyahut kaba kuşluk vakti, bir de koca kuşluk vakti diye üçe ayrılmış bizim dilimizde. Arapçada da böyle ayrılmış.

Şimdi buradaki bu *duhà* kelimesi, acaba bu vakitlerden hangisi? Başka hadis-i şeriflerden anlıyoruz ki Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:⁴

---

⁴Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:586; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.II, s.9; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.V II, s.808, no:21508; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XX, s.496, no:22727.

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى
تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ
حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ

(ت. حسن عن انس)

RE. 426/14 (*Men salle'l-fecre fî cemâatin*) 'Kim sabah namazını cemaatle camide kılarsa, (*sümme kaade yezkürü'llàhe hattâ tatlua's-şems*) sonra Allah'ı zikrederek zamanını değeriyle ölçmek sûretiyle, güneş doğup kerahat vakti çıkıncaya kadar oturursa... (*Sümme sallâ rek'ateyn*) Kerahat vakti geçtikten sonra, kalkıp iki rekat namaz kılarsa; (*kânet lehû keecri haccetin ve umretin tâmmetin, tâmmetin, tâmmeh*) böyle oturmak, bu ibadeti yapmak, ona o gün tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazandırır; tam bir hac ve umre yapmış gibi, tam bir hac ve umre yapmış gibi...' buyurmuşlar.

E burada da aynı şeyi söyledi:

"—İnsanın Duhâ vaktinde iki rekât namaz kılması, kabul olmuş bir hac ve umre sevabına muadildir." dedi.

Buradan anlaşılıyor ki, bu vakit Allahu a'lem İşrak vakti, sabah namazından sonraki o otuz kırk dakika geçtikten sonra kılınan namaz. İbadetle, zikirle vakit geçirdikten sonra kılınan namaz.

Bu namazın başka faydaları da var. İnsan bu namazı kılarsa, o gün rızıkına tekeffül ediyor Allah-u Teâlâ Hazretleri, rızıkı geniş oluyor o

namazdan dolayı. O gün eğer vadesi yetmiş de, ahirete irtihal edecekse, –Hocamız Rh.A’ten bizzat duymuştum– iman ile göçmesine garanti oluyor bu namaz.

Onun için, durumu müsait olan insanlar, bu sabah namazından sonra camiden çıkmasınlar, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni anmaya, zikretmeğe devam etsinler ve duha vakti, yâni ilk duha vakti, genç duha, genç kuşluk vakti, yâni işrak vaktinde iki rekât namaz kılıversinler de bu kabul olmuş hac ve umre sevabına nail olsunlar.

Şerhte açıklanıyor ki, bu hac ve umre, nafîle hac ve umre demektir. Farz olanın değerine tabii hiç bir şey yükselemez. Yâni şu izahattan anlaşılıyor ki, bir insan,

“–Efendim, ben bir sabah namazını kıldım, kırk dakika durdum, iki rekât namaz kıldım. Hadis-i şerifte de bir hac ve umreye bedel dedi. O halde ben hacca gitmiyorum.” diyemez. Böyle bir mantık yanlış olur.

Nafîle olan bir hac ve umre sevabına insanı erdiriyor.

“–Efendim ben devlet memuruyum, o sırada daireye gidiyorum.”

“–Efendim ben talebeyim, o sırada mektebe gitmem lâzım.”

O zaman, da sen de cumartesi pazar yap! Yâni, bu ganimette ne zaman istifade etme imkânın oluyorsa, hiç olmazsa o vakitler yap.

Bu dünya ahiretin tarlasıdır. Bu hayat gelir geçer biter. Bu ömür biter. Rüzgâr gibi geçer. Nasıl geçtiğini anlayamazsın. H ele yaşlı kimselere bir sorun bakalım, ne diyecekler. Daha şöyleydim, böyleydim derken, bakmış dede oluvermiş, altmış yetmiş yaşına gelivermiş. Bak neler söyleyecek size. Biraz irtibat kurun yaşlılarla, görün.

Onun için bu ganimet, fırsat zamanıdır bu dünya hayatı. Bu fırsatı boşa geçirmemeli insan. Bir nefesini zâyi etmemeli. Her vaktinde;

“—Acaba ben nasıl kârlı bir iş yaparım da, Allah’ın rızasını kazanırım?” diye çalışmalı.

Çünkü bir insan ahirete göçünce, muhakkak pişmanlık duyacakmış. Herkes, öldü, ahirete göçtü, herkes pişman. Hiç memnun olan kimse yok. Neden? Mücrimler bir kere pişman, çünkü fırsatı kaçırdılar, cenneti elde edemediler, cehennemlik oldular, günahlara boyandılar.

Pekiye sâlih kimseler niye pişman? “Ah! Niye daha çok Allah’a uygun ibadetler yapıp da, daha çok kazançla gelmedim.” diye pişman. Çünkü cennetin dereceleri sonsuz. İnsan ne kadar çalışırsa, ne kadar gayret sarf ederse, o kadar derece alır. Ve o dereceler arasında da, çok büyük farklar var. Çok büyük nimet farkları var.

Gerçi aşağıdaki bilmez. Yukarıdaki kimsenin derecesinin yüksekliğinden doğan avantajları bilmez. Çünkü bilse, mahzun olur, “Ben onları elde edemedim.” diye. Allah ona bildirmeyecek

ama, tadanlar, aradaki farkın çok büyük olduğunu bilecekler. Onun için, insan gücü yettiğince bir saniyesini boş geçirmemeğe gayret etmeli!

Bir hadiseyi nakledeyim de, o da bu işle alâkalı. Ankara’da bir evde toplanmış idik. Büyük bir hocaefendi var Ankara’da. İşte Arap memleketinde okumuş, su gibi Arapçası var, çalışkan, gayretli, bilgili bir kimse. Hocamız Rh.A’ye sordu:

“—Efendim bazı yerlerde yapılan ibadetler daha çok kârlı oluyor...”

Aşağıda gelecek. Oraya kadar ulaşabilirsek... Meselâ Medine-i Münevvere’de insan ibadet etti mi, bin misli fazla sevap alıyor. Medine-i Münevvere’nin sevabı fazla. Mekke-i Mükerre’de yüz bin misli daha fazla. Medine’den de bin misli fazla oluyor.

“—Acaba böyle kârlı ameller var mıdır?” diye sorunca Hocamız Rh.A dedi ki:

“—Evet vardır. Bir insan Allah’ı ana ana, ana ana o hale gelir ki, kalbi bir kere Allah’ı anmağa başlar. Kalbi andıktan sonra bütün vücudu, bütün zerreleri Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni anmağa başlar. İnsan bu hale geldi mi, bir kere Allah dedi mi, vücud und a ne kadar zerre, ne kadar hücre varsa, o kadar Allah demiş olacak. Onun için, o kadar büyük sevaba nail olur.” diye böyle bir sohbetle anlatmıştı.

Gelelim bundan sonraki hadis-i şerife:

d. Sarıkla Kılınan Namazın Fazileti

Câbir ibn-i Abdullâh el-Ensârî RA'ın rivâyet ettiği bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz sarığı methediyor:⁵

رَكَعَتَانِ بِعِمَامَةٍ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكَعَةً بِغَيْرِ

عِمَامَةٍ

(أبو نعيم عن جابر)

RE. 291/11 (*Rek'atâni bi-imâmetin, efdalü min seb'îne rek'aten bi-gayri imâmeh*)

(*Rek'atâni bi-imâmetin*) “İmâme ile, bu sarık ile kılınan iki rekât namaz, (*efdalü*) daha faziletlidir, (*min seb'îne rek'aten bi- gayri imâmeh*) sarıksız kılınan yetmiş namazdan daha faziletlidir.”

Bu sarık dediğimiz şeye, Araplar *imâme* derler. Aynın esresiyle olduğu lügatta tasrih edilmiş, *imâme* diye. Ama o imamlık mânâsına gelen imâme değil. Orada hemze, burada ayın var. İmâme... Buna galât olarak, *amâme* de derler. Sarık demek yâni. Kişinin şöyle başına örttüğü, etrafına sardığı sarık.

Onun için, bazı arkadaşlarımız var, camiye geldiği zaman cebinden sarığı çıkartıyor, takkesinin etrafına sarıyor, sarıkla namaz kılıyor. Neden? Demek ki bu hadis-i şerifi duymuşlar. Yetmiş kat daha sevaplı oluyor diye ondan yapıyorlar.

⁵ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.265, no:3233; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Camiü'l-Ehadis, c.XIII, s.143, no:12774.

Bazıları garipsiyorlar:

“—Canım, ne oluyor bu? Takkeyi giyersin, namazı kılırsın!” Bilmeyen, hani;

الْإِنْسَانُ عَدُوٌّ لِمَا جَهَلَهُ

(*El-insânü adüvvün limâ cehelehû*) “Bilmediği şeye insanoğlu düşmandır, hasımdır.”

Menşeyini, mahiyetini bilmediği için bazısı da: “—Canım bu kadar da aşırılığa ne lüzum var?” diyor.

Aşırılık değil. Bak Peygamber ASS Efendimiz, “Sarıkla kılınan namaz, sarıksız kılınan namazdan yetmiş kat daha sevaplı.” demiş. İnsan durup dururken niye bu sevaptan mahrum kalsın? Elbet onu yapmağa çalışır.

Bütün bunlar gösteriyor ki... Neden böyle bir sarıkla sevabı daha fazla oluyor? Sarık meleklerin kıyafetiymiş. Bedir harbinde, Uhud harbinde müslümanları takviyeye gelen melekler de böyle sarıklı, uçları böyle sarkık olan bir kıyafetle gelmiş. Ayrıca:⁶

الْعَمَائِمُ تِجَانُ الْمُسْلِمِينَ

(عد. عن علي)

(*El-amâimü ticânü'l-müslimîn*) “Sarıklar müslümanların taçlarıdır.” Nasıl hükümdarların başına zümrütlü, altınlı, gümüşlü taçlar geçiriliyorsa, sarıklar da müslümanın tacıdır diye rivâyet ediliyor.

⁶ el-Kâmil fî Duafâ, c.V I, s. 419; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV , s.307, no:41143.

Demek ki, İslâmiyet şekil dini değildir, öz dinidir, kalp dinidir, batınî ameller dinidir ama, şeklin de ehemmiyeti var. “Efendim şekil önemli değil” dersek yanlış olur. Şekil de var, şeklin altında yatan öz de var. Zarf da var, mazruf da var. İkisi birden, hepsi bir arada, birbirini tamamlıyor.

Düşünün şimdi, kap olmasa suyu nasıl tutacaksınız elinizde? Bir şekil olacak ki, onun içine koyacaksınız, onun içinde duracak. Şekle muhtaç. O bakımdan bu gibi şekillere de itina etmeli insan.

e. Namazı Cemaatle Kılmanın Fazileti

Şimdi bir ince mesele zikrediyor. Hadis-i şerifte Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:⁷

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ
دَرَجَةً

(مالك، حم. خ. م. ت. د. ه. ن. حب. عن ابن عمر)

RE. 309/9 (*Salâtü'l-cemâati tafdulü salâte'l-fezzi bi-seb'in ve ısrîne dereceten.*) “Bir kimsenin cemaatle kıldığı namaz, evinde yalnız kıldığı namazdan 27 kat daha sevaplıdır.”

Peygamber Efendimiz buyuruyor. Bir insan evinde öğle namazını kılsa, veya şu ikindi namazını evinde kıldı, bir sevap alacak. Buraya geldi kıldı, o alacağı sevabın 27 kat fazlasını alıyor.

Cemaatle namaz kılmak, Peygamber Efendimiz tarafından çok tavsiye edilmiş bir şey. Hatta bir keresinde ne kadar şâyân-ı dikkattir ki, demiş ki:

“—İçimden geçiyor ki, camide namazı kıldırsın diye birisini vekil bırakayım şuraya, mihraba; elime bir meş’ale alayım, evinde namaz kılanların gidip birer birer evlerini yakayım.” demiş.

Ne demek? Yâni, hepsi Allah’a yönelip Allah’a ibadet etmiyor mu insanlar? Evde de Allah’a ibadet ediyor, camide de Allah’a ibadet ediyor ama, cemaati teşvik ediyor Peygamber Efendimiz. Müslümanların birbirleriyle karşılaşmasını, birbirlerini görmesini, birbirlerini sevmesini, birbirlerinin derdiyle dertleşmesini, el birliği, yek-vücut olmasını, gönül birliği yapmasını istiyor. O mânâ çıkıyor.

Sonra sen evde namaz kılersin, kabul oldu mu olmadı mı bilinmez. Ama camide namaz kılersin, içinde bir sâlih kimse olsa cemaatin, o sâlih kimsenin hatırına öbürkülerin hepsinin namazı birden geçer, hepsi kabul olur. Allah ayırmaz. Şu sâlihinkini kabul ettim, ötekileri reddettim demez Allah-u Teâlâ Hazretleri. Onunla beraber olmanın bereketinden, herkesin namazı kabul olur.

Hac da öyle. Kitaplarda okudum, bazen öyle olurmuş ki, altı yüz bin kişi meselâ hacca gelmiş, bir kişinin hürmetine hepsi kabul olurmuş. Allah’ın sevgili kulu bir tane, onun hürmetine ötekiler kabul olurmuş diye kitaplarda okudum. Bilinmez yâni.

---

⁷ Buhari, *Sahih*, c.III, s.34, no:609; Tirmizi, *Sünen*, c.I, s.365, no:199; Nesei, *Sünen*, c.III, s.347, no:828; İbn-i Mace, *Sünen*, c.III, s.9, no:781; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.65, no:5332; İmam Malik, *Muvatta’*, c.II, s.177, no:425; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.V, s.401, no:2052; Beyhaki, *Sünenü’l-Kübra*, c.III, s.59, no:4734; Begavi, *Şerhü’s-Sünneh*, c.II, s.62; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Onun için, “Ben evde kılıyorum.” diyorsun ama, acaba kabul oldu mu, olmadı mı? Belli olmaz ki. Gel, cemaatle kıl, cemaatte bereket vardır. Cemaatte rahmet vardır, ayrılıkta azap vardır.

Onun için, bu cemaate dikkat etmeli! Ve cemaati dağıtmamağa dikkat etmeli! Cemaatte muhabbeti takviye etmeğe dikkat etmeli! Müslümanlar camide ve caminin dışında birbirleriyle müttefik olmalı. Birbirlerine karşı fedâkâr olmalı; kendisi yememeli, yedirmeli... Giymemeli, giydirmeli... İkrâm etmeli...

“—Ön safa sen buyur, şu sevabı sen elde et!” diye böylece cemaati takviye etmeli, cemaati kuvvetlendirmeli.

Kalpleri birbirlerinden soğutacak şeylerden kaçınmalı. Mese lâ kirlî çorapla, kokan ağızla —sarımsak yemiş, soğan yemiş— camiye gelmek doğru değil. Güzel kokularla gelecek, cemaat darılsın, kızmasın. Daha birçok incelikleri var.

Hâsılı hepimiz, cemaatin muhabbetle devam etmesi için elimizden ne gelirse, onu ardımıza koymamalıyız. Muhabbeti arttırmak için, birbirimizi daha çok sevmek, birbirimize daha çok bağlanmak için, elimizden ne geliyorsa onu yapmalıyız. Her türlü zarafeti, her türlü edebi takınmalıyız birbirimize karşı. Her türlü iyi duyguyu, hürmeti takınmalıyız.

Allah-u Teâlâ Hazretleri gönüllerimizi birbiri ile tevhid eylesin, bağdaştırsın, birleştirdirsin...

f. Evlinin Namazı

Bu da yine namazla ilgili. Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:⁸

رَكَعَتَانِ مِنَ الْمُتَأَهِّلِ خَيْرٌ مِنْ اثْنَيْنِ وَثَمَانِينَ
رَكْعَةً مِنَ الْعَزَبِ

(تمام فى فوائده، والضياء عن أنس)

RE. 291/12 (*Rek'atâni mine'l-müteehhili*)
“Evli bir insanın kılmış olduğu iki rekât namaz,
(*hayrun min isneyni ve semânîne rek'aten*
mine'l-azeb) bekâr bir insanın kılmış olduğu 82
rekât namazdan daha hayırlıdır.”

Bunda ne var, neden böyle? Allahu a'lem izahı
şu tarzda:

Bekâr insan kendisinin nefesine hakim olmak
için, kendisini kötülüklerden alıkoymak için,
daha çok gayret sarf etmek zorunda, aklını
başına devşirmek zorunda. E insan evlendi mi,
o tarafı el-hamdü lillâh kapanmış oluyor. O dert
bitmiş oluyor.

Başka bir hadis-i şerifte Peygamber SAS
Efendimiz buyurmuş ki:⁹

---

⁸ Ziyâü'l-Makdisi, *el-Ehâdisü'l-Muhtâre*, c.II, s.440, no:2101;
Temmâmü'r- Razi, *Fevâid*, c.I, s.299, no: 751; Enes ibn-i Malik
RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV I, s.277, no:44446; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII,
s.144, no:12779.

⁹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV , s.482, no: 5484, Enes RA'dan
Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.239, no:2432.

إِذَا تَزَوَّجَ الْعَبْدُ فَقَدْ كَمُلَ نِصْفُ الدِّينِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ

فِي النِّصْفِ الْبَاقِي

(هـب. عن أنس)

(*İzâ tezevvece'l-abdü fekad kemüle nısfü'd-dîn*)
“Bir kimse evlenirse, dininin yarısını kurtarır.
(*Felyettakı'llàhe fi'n-nısfı'l- bâkî*) Diğer yarısı
için de Allah'tan korksun artık. Öteki yarısını
güzel yapmağa gayret etsin!” buyurmuş.

Çünkü şeytanın çok hileleri vardır. O gençlere,
o bekârlara musallat olur ve onları şaşırtmak
için çalışır.

O halde, bu hadis-i şeriften çıkan mânâ
nedir? İnsanlar mümkün olduğu kadar evliliği,
evlenmeyi çabuklaştıracak tedbirler alacak,
gayret edecek. Bekâr durmaktansa, bu hadis-i
şeriflerde belirtilen sebeplerden dolayı, insan
tabiatının icabı o lan bu evliliğe çabucak
mülâzemet edecek, bu meseleyi halledecek.

“—Hayatın en büyük meselesi evlilik değildir
ki! Hayatın en mühim meselesi Allah-u Teâlâ
Hazretleri'nin rızasını kazanmaktır.”

E Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasını kazanacağım
diyorsunuz, nefis sizi boyna kışkırtıyor, boyna
yanlış yollara çekiyor, götürüyor, ayak bağı, bir
dert. E evleniverirsin, bir kapı kapanır. O dert
biter, asıl gayeye daha iyi çalışır insan.

Pekiyi, evlenirken kimi arayacağız?

“Evlenirken, dört sebepten evlenilir.” diye
buyurmuş Peygamber Efendimiz. Yâni bir kızı

meselâ bir erkek arıyor. Dört sebepten dolayı rağbet ederler insanlar bir kıza:

1. Güzeldir, onun için peşine koşarlar. Şunu alayım çünkü çok güzel bir kız, dünya güzeli...
2. Veyahut zengin, babası fabrikatör, şu kadar evleri, bu kadar apartmanları, üç tane beş tane dairesi var... Onu alayım da, ben de geçim sıkıntısı çekmeyeyim.
3. Veyahut soylu... Bu filanca hanedândan, filanca aileden, şöyle asil bir aileden geliyor... İşte onun için peşine düşer.
4. Bir de kızın ahlâkı güzel, terbiyeli, edebli, dindar bir kimse . Yâni ahlâkı güzel, edebi güzel diye alınabilir.

Peygamber Efendimiz SAS bu dört sebebi saydıktan sonra diyor ki:

“—Sen din ve diyanet, edeb ve ahlâk yönünden güzel olanına meylet, onu tercih et!” buyuruyor, tavsiye ediyor karşısındaki şahsa.

O halde kendisine bir eş, hayat arkadaşı arayacak olan kardeşlerimiz nasıl bir kimse seçecekler? Dindar, Allah’a mutî, Allah’ın emirlerine riayetkâr, Rasûlüllah SAS Efendimiz’in gösterdiği yoldan yürümeğe azimli, namus sahibi, pâk, edebli, temiz nâsiyeli bir kimse. Onun peşine koşacak.

“—Efendim çok zengin değil...” Olsun. Ayet-i kerimede geçiyor ki:

إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

(*In yekûnû fukarâe*) “Eğer fakir olsalar, (*yuğnîhümü’llàhu min fadlih*) Allah’ın fazl u keremi onları zenginleştirir.” (Nûr, 24/32)

Evlilikte bereket vardır. Asil diye alırsın, huysuz çıkarsa, seni dinden imandan uzaklaştıracak yollara çekerse; “Gel dansa gidelim, plaja gidelim! Sen bana şunu almadın, bunu almadın... Ben şunu da isterdim, bunu da isterdim...” diye hayatı zindan edebilir sana.

E güzel diye alırsın... Güzellik bir zaman sonra biter. Bâkî değil ki! Güzellik beş-on sene devam eder. Ondan sonra hiç bir şeyi kalmaz. İnsanlar yaşlanmıyor mu, seneler geçince. De mişler ki: “—Zenginliği bir kıvılcım mahveder, güzelliği bir sivilce mahveder.”

Bir sivilce çıkar, mahvolur. Onun için insan dindarını aramalı.

Ben bazı kardeşleri duyuyorum, böyle evlenmek için şey yapıyorlar, adeta bir sürü şart:

“—Sarışın olacak, gözü şu renkte olacak, saçı kıvırcık olacak, boyu şu olacak...”

E bu fabrikadan çıkmaz ki. Teknik resim evsafı gibi tarif ediyor, ille şöyle olacak, böyle olacak... Bir tek şart aranacak, ötekiler de olursa, eh onu aranmayacak. Dindarlığı, ahlâkı...

“—Bununla evlenirsem, Allah’a daha iyi kulluk eder miyiz? Evlatlarımızı hayırlı evlat yetiştirebilir miyiz? Bu benim dindarlığımı elimden alır mı? Yoksa benim dindarlığımda bana yardımcı, destek mi olur? Mes’ud, mübarek bir yuva mı kurarız; yoksa bir dünya cehennemi mi meydana gelir?”

Bunu hesaplayacak insan.

Tabii evliliğin hükmü şahıstan şahısa değişir. Evlilik bazı kimseye farzdır, bazı kimseye vaciptir, bazı kimseye sünnettir, bazı kimseye mübahtır, bazı kimseye mekruhtur, bazı kimseye haramdır. Böyle değişir. Neden? Şahsın durumuna göre. Eğer bir kimse, yuva idare edecek şartlardan mahrumsa... Aklı bakımından, irade bakımından, sabır bakımından, çalışma bakımından vs. bakımından... Elin kızını alıp da, onu perişan etmeğe hakkı yok. O zaman haram olur evlilik.

Ama evlenmediği takdirde muhakkak günahlara batacak, çıkacaksa, kendisini tutması mümkün değilse... Biliyor, Allah'ın hak yolu şudur, biliyor da tutamıyor... O zaman, öyle bir kimse ye evlilik farz.

Normal hallerde sünnettir, Peygamber Efendimiz'in sünnetidir nikâhlanmak.

Dindarlık saikasıyla evlilikten vaz geçilmez. Yâni, "Evlendiği zaman insan iyi olmuyor. En iyisi ben bekâr durayım da daha iyi müslüman olayım." Bu mantık yanlıştır. Peygamber Efendimiz bunu reddetmiştir:

"—Kim evlenirse, benim sünnetime tâbi olur." diye bildirmiştir. "Benim sünnetime tâbi olmayan, benden değildir." buyurmuştur.

Onun için, daha iyi müslümanlık yapacağım diye ruhbanlık, evlenmemek, bekâr kalmak diye bir şey, sünnet-i seniyyeye uygun bir davranış değildir.

Normal olarak evleneceğiz. Çünkü dünyada aşağı yukarı yarı yarıya erkek var, yarı yarıya kız var. Sen evlenme, o evlenme, kızlar da açıkta kalır, sen de açıkta kalırsın. Nizâm-ı âlem böyle kurulmamış. Nizâm-ı âlem sarsılır. Kızlar da kötülüğe düşer, erkekler de kötülüğe düşer. Sen de nasibini alacaksın oradan, bir kızı kurtarmış olacaksın, bir de kendini kurtarmış olacaksın, iki kimseyi kurtarmış olacaksın. İki kimse kurtuluyor. O da yarın öbür gün, hep anasının babasının yanında kalacak değil ya. Bir kimseye bir iyilik yapmış oluyorsun, işte daha ne istiyorsun?

Ankara'da birisini anlattılar... Babası büyük alimmiş. Ama şahsın kendisi gelse, kapıdan melek geliyor dersin. Bö yle bastığı yerde karınca incitmez yâni, o kadar halim selim ahlâklı bir kimse. Bunun babası kim, annesi kim, hangi aileden gelmiş, nereden geliyor bu asalet dedim anlattılar. Dediler ki:

Bunun babası büyük bir âlim imiş Gitmiş mahallesindeki bir evin kapısını çalmış, demiş ki: “—Ben sizin kızınıza tâlibim.”

Hanenin sahibi zaten kapıda görünce onu, iki kat eğilmiş.

“—Efendim hoş geldiniz, hayrola şeref verdiniz...”

Başköşeye oturtmuş, elini bırakıp ayağını öpecek neredeyse. Çok hürmete şâyan bir kimse. Böyle kızını istemeğe geldiğini anlayınca:

“—Efendim hayhay, baş üstüne, şereflerin en büyüğü benim için ama benim kızım size layık değil.” demiş.

“–Niye?”

“–Benim kızım çolak, kötürüm, bir tarafı felç, tutmuyor, hasta... Yâni biz evde kendisine zor bakıyoruz. E yazık. Yâni, normal bir ev hanımlığı yapacak durumu yok.”

“–Yok. Ben o durumu biliyorum. Onun için hassaten istiyorum.” demiş, ısrar etmiş, almış.”

“–Neden aldın?” diye sormuşlar. O da demiş ki:

“–Ben almasam o kızı kim alır? O en son zamana kadar kalacak evde, perişan olacak. Onu ben alayım da gönlü olsun diye düşündüm.” demiş. Ondan sonra da Allah melek gibi evlâdı onlara vermiş.

İşte herkes böyle sert bir pazarlık içinde kız ararken, o böyle arıyor, yâni başka türlü arıyor.

“–İlle şöyle olacak, yok efendim kaşı biraz kalın geldi, gözünün, saçının rengi şöyle oldu, böyle oldu... Boyu biraz...”

Yâ mübarek, biraz da karşı tarafı düşün! Bir de başkasını sevindirmeyi düşün bakalım! Sonunda öyle titizlenen insan gid er, bakarsın gene olmadık bir kimseyle evlenir, gene istediği olmaz. Allah’ın hikmeti yâni.

Onun için, dindarına rağbet etmek lâzım! Ve insan evlendiği zaman, kıldığı namazlar bile 82 kat fazla sevaplı oluyor. Ona göre.

g. Misvaklanmış Olarak Kılınan Namaz

Bu hadis-i şerifin öbür tarafları uzun, şu taraftan tercümeyle başlayalım. Peygamber ASS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

رَكَعَتَانِ بِسِوَاكِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكَعَةً بِغَيْرِ سِوَاكِ

وَدَعْوَةٌ فِي السِّرِّ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ دَعْوَةً فِي

الْعَلَانِيَةِ وَصَدَقْتُ فِي السِّرِّ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ صَدَقْتُ فِي الْعَلَانِيَةِ

(ابن النجَّار عن أبي هريرة)

RE. 291/13 (*Rek'atâni bi-sivâkin, efdalü min seb'îne rek'aten bi-gayri sivâkin*) “Misvak kullanarak kılınan iki rekat namaz, misvak kullanmadan kılınan yetmiş namazdan daha faziletlidir.”

Bak duydunuz mu, neden bazıları böyle misvağı çıkartıp çıkartıp namaz kılıyorlarmış, namaz kılmadan önce dişlerini misvaklıyorlarmış, anladınız mı? Hadis-i şerife dayanıyor.

Misvak nedir? Misvak, çeşitli ağaçlardan elde edilebiliyormuş. İşte sarımsı renkli, şöyle bir sopa, dal. O dalı kestığınız zaman, ucunu çok yavaş yavaş, tak tak, tak tak, böyle hafif hafif vurunca, lifleri birbirinden ayrılıyor, diş fırçası gibi bir şey oluyor. Ucu süpürge gibi tel tel oluyor lifleri ayrıldığı için. Bunu biraz şöyle meyilli keseceksin, düz değil. Meyilli kesince dişlerini fırçaladığın zaman, tâ 1400 sene öncenin fırçası yâni. O zaman dişleri öyle temizlerlermiş.

¹⁰ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.266, no:3236; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.314, no:26180; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.142, no:12772.

Bu misvak ağacının 20. Yüzyıl'da bazı faydaları anlaşılmış. Ankara'da benim Fikret Bey diye tanıdığım iyi bir dişçi var. Dedi ki:

“—İnsanların %60'ında dişlerde filanca hastalık [piyore] vardır.” dedi. Adını hatırımda tutamadım. Kaydedeyim dedim ama size tam adıyla söylesem daha iyi olur... Diş köklerinde hastalık olurmuş. Yâni dişin dibi var ya, etin içine giren uç tarafı, orası iltihap olurmuş ve diş orada sallanırmış böyle , nihayet çıkarmış. Diş köklerinin iltihabı, hastalığı %60 insanda olurmuş bu hastalık, diş kökü iltihabı hastalığı. Misvak kullananlarda olmuyormuş. “Misvakla dişlerini temizleyen insanlarda olmuyor hocam.” dedi Dr. Fikret Bey.

Demek ki misvakın böyle faydaları var. Şimdi bazıları diyorlar ki:

“—Efendim 20. Yüzyıl'dayız, binâen aleyh diş fırçasıyla temizleyelim!”

Elbette, mühim olan ağzın temiz olması. Çünkü Hazret-i Ali Efendimiz'den rivâyet edildiğine göre, buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:¹¹

---

¹¹ Buhari, *Sahih*, c.V II, s.18, no:1797; Nesei, *Sünen*, c.I, s.11, no:5; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V I, s.47, no:24249; İbn-i Huzeyme, *Sahih*, c.I, s.70, no: 135; İbn-i Hibbân, *Sahih*, c.III, s.348, no: 1067; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.184, no: 684; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.382, no:2118; Beyhakî, *Sünen-i Kübrâ*, c.I, s. 34, no: 134, Ebu Ya'la, *Müsned*, c.V III, s.51, no:4569; Hz. Aişe RA'dan;

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s. 106, no: 289, Ebû Ümâme RA'dan;

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.3, no: 7; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.I, s.104, no:110; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.310, no:26156; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.390, no:13365.

RE. 214/10 (*Es-sivâkü mutahhiratün li'l-femi, ve merdâtün li'r-rab*) “Misvak ağzı temizleyicidir, Allah’ın rızasını kazanmağa da vesîledir.”

Misvakın iki faydasını sayıyor. Biri ağzı temizlemek. Demek ki insan ağzını neyle temizlerse olur. Hatta bir hadis-i şerifte geçmişti, hatırlıyorum: ki:¹²

السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ وَمَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ

(حم.خ.ن.حب.ع.هب.عن عائشة؛ حم.ع.عن أبي بكر؛ ه.عن أبي أمامة)

RE. 190/1 (*El-esâbiu tecrî mecre’s-sivâk, izâ lem yekün sivâk.*) “Misvak olmadığı zaman, insanın yanında parmaklar misvak yerine geçer.” Yâni abdest alırken, insan parmaklarıyla da dişlerini şöyle ovuştursa ve onunla o üstündeki sarılaşmayı, kirleri, et kırıklarını, ekme kırıklarını temizlese, o da olur.” diye hadis-i şerifte söylüyor.

Demek ki, mühim olan ağzın temizlenmesi ama, burada bir şeyi de söylemeden geçemeyeceğim: Naylondan olursa diş fırçaları, eğer kırılıp yutulursa hastalık yapıyormuş. Yâni böyle fırçalama esnasında ağızda kalıp da yutulursa, naylonun yutulması içeride kansere kadar varan hastalıklar yapıyormuş. Naylon kullanmamak lâzım. Naylonun ötesinde böyle fırçalamaktan dibi hemen çatlayıp, kılları dökülmeyecek sentetik elyaf kullanmak lâzım! Yâni daha kaliteli şeyler kullanmak lâzım ki, ağıza böyle dökülürmesin fırçanın telleri.

---

¹² Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.V I, s.288, no:6437; Abdullah ibn-i Amr ibn-i Avf el-Müzenî babasından, o da dedesinden.

Mecmaü’z-Zevâid, c.II, s.268, no:2577; *Kenzü’l-Ummâl*, c.IX, s.550, no:26168; *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.XI, s.24, no:10166.

Bazıları kıl fırça arıyorlar. Bu kıl fırçaları sordum ve umumiyetle o hıncır kılından yapılırdediler. Buna çok dikkat edin. Yâni tabii kılı fırça alacağız derken, öyle bir yanlış şey yapılmasın. Çünkü hıncırın bizim dinimizde eti de haramdır, kılı da haramdır, her şeyi haramdır. Yâni bir hayırlı iş yapacağız derken, bu sefer domuz kılını ağzınıza, dişinize sürtüp de şer yapma durumuna düşmeyin.

Diş fırçası alacağınız zaman naylon değil, kaliteli sentetik fırça alın hiç olmazsa. Ama misvak alırsanız, misvakın da böyle diş etleri hastalıklarına filan faydası olduğu söyleniyor. Başka bilmediğimiz, ilmin hâlâ bulmadığı faydaları da olabilir. Ama mühim olan ağız temizlemektir. Yâni misvak bulunmadığı zaman, parmakla bile ağız temizleyebilirsiniz. O da olur.

Bak misvakla kılınan namaz, misvaksız kılınan namazdan ne kadar daha sevaplı? 70 kat daha sevaplı. Bak İslâm dini temizliğe ne kadar değer vermiş. Müslümanın dişi pırıl pırıl olacak. Müslümanın elbisesi pırıl pırıl olacak. Müslümanın iç çamaşırları tertemiz olacak. Müslümanın kılları tıraşlanmış olacak. Müslümanın tırnakları kesilmiş olacak. Müslümanın tıraşı yapılmış olacak. Müslümanın kalbi temiz olacak. Yâni içten dışa, tırnaktan dişe her tarafı müslümanın temiz olacak. Bu kadar güzel din... *El-hamdü lillâhi'llezî cealenâ min ümmeti muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem...*

Ne kadar büyük nimet içindeyiz, ne kadar güzel bir din sahibiyiz el-hamdü lillah! Bâtıl bir din değil, yanlış bir din değil. Yanlış şeyler üreten bir

akide değil, el-hamdü lillah... Asırlar geçiyor, 14 asır geçiyor, ilim ondan sonra anlıyor, 14 asır evvel dinimizin emretmiş olduğu bir şeyin faydasını.

h. Gizli Yapılan Dua

Bu hadis-i şerif birkaç cümleyi daha ihtiva ediyor. Birinci cümlesi misvak ile ilgiliydi, onu söyledik. Aynı hadis-i şerifin ikinci cümlesinde, Peygamber Efendimiz devamla şöyle buyurmuş:

وَدَعْوَةٌ فِي السِّرِّ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ دَعْوَةً فِي الْعَلَانِيَةِ

(*Ve da'vetün fi's-sirri, efdalü min seb'îne da'veten fi'l-alâ niyeh*) “Gizli yapılan, gizlide yapılan bir dua, açıkça yapılan yetmiş duadan daha faziletlidir.” Gizli yapılan dua daha makbul. İnsanın içinden, kimsenin görmediği, duymadığı yerde Allah'a yaptığı dua daha makbul.

Sonra bir insanın bir kardeşine yüzüne karşı değil, onun olmadığı yerde, arkasından yaptığı dua makbul. Çok kıymetli. Onun için, sevdiğiniz kardeşlerinize gıyabında dua edin! Arkasında... O da size dua etsin, siz de ona dua edin, el-hamdü lillah hep birlikte kurtulur insan. Siz ona gıyabında dua edersiniz, sizin duanız kabul olur. Çünkü reddedilmez.

Ben size edeyim, siz bana edin, herkes birbirine etsin... El-hamdü lillah, dualaşarak hepimiz Allah'ın indinde makbul kimseler olalım. Kendisi için yaptığı dua başka, başkası için yaptığı dua daha kıymetli oluyor. Buradan tabii başka bir şey söyledi: “Gizli yapılan dua aşikâre yapılan duadan daha makbul.”

Demek ki, içimizden Mevlâmıza bağlılığımızı sürdürmek, onunla aramızda böyle münâcaatımızı sessizce yapmak... Münâcaat demek Arapçada, fısıldaşmak demek. Necvâ fısıltı demek, fısıldaşmak demek; münâcaat da karşılıklı sessiz sedâsız konuşmak demek. Allah-u Teâlâ Hazretleri ile münâcaat ediyoruz. Ne demek? Yâni kimsenin duymayacağı bir tarzda... Hani derdimizi ona açıyoruz.

Ya'kub AS'ın ne güzeldir şeyi... Yusuf AS'dan ayrılmış, hüznü, mahzun... Diyor ki:

إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ

(يوسف: ٨٦)

(*Innemâ eşkû bessî ve hüznî ila'llâh*) “Ben sıkıntımı, üzüntümü, mahzunluğumu Allah'a arz ediyorum, Allah'a arz ederim.” (Yusuf, 12/86) diyor.

Derdi var ama, Mevlâsına yalvarıp yakarıp arz ediyor. Öyle hallediyor. İnsanın bu şuura ermesi lâzım. Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne böyle gönülden bağlanmasını bilmesi lâzım, perdeleri aralaması lâzım artık. Ne zaman yola geleceğiz, kaç senedir müslümanız.

i. Gizli Sadaka

Hadis-i şerifin üçüncü cümlesi:

وَصَدَقَةٌ فِي السِّرِّ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ صَدَقَةً فِي

الْعَلَانِيَةِ

(*Ve sadakatün fi's-sırri*) “Gizli verilmiş olan bir sadaka (*efdalü*) daha üstündür; (*min seb'îne sadakaten fi'l-alâniyeh*) aşikâre verilen sadakadan yetmiş defa daha üstündür.”

Yâni bir insan, diyelim ki cebine yüz lira koyacak, bir fakir kardeşine bunu verecek. Herkesin gözü önünde al kardeşim dedi verdi, bir sevap kazanacak. Çünkü hayır yapıyor, muhtaç bir kimseye para veriyor. Ama bunu gizli yapsaydı... Hiç kimse duymadan, hiç kimse görmeden تنها bir köşede sıkıştırıp da eline geçiverseydi o daha iyiydi. Hatta o görmeden, farkına varmadan cebine koyuverse o daha iyi. O da bilmese o da mahzun olmaz.

Çünkü almak o kadar zor bir şey ki... Bir insandan bir şey alıyorsun, insan eriyip yerin içine geçer. Bazen bizim böyle hayır hasenât dernek faaliyetleri dolayısıyla, o dükkana bu dükkana filân gittiğimiz oldu yâni. Ne kadar zormuş insanın para istemesi. Kendi evinde, el-hamdü lillah kendi yağınla kavruluyorsun, paran varsa katık alıp yiyorsun. Yoksa ekmeği tuza banıp yiyorsun. Eh, kendi halinde... Ama gidip birisinden bir şey istemek, çok zor bir şey. Almak da zor... Birisi aşikâre, “Al bakalım şu şeyi, sana sadakam olsun!” bilmem ne filan diye bö yle söylediği zaman, insan etrafına şöyle bir bakar, mahzun olur. Gizlisi makbul.

Bir hikâye de anlatırlar. İşte sâlih oldu mu insan, Allah'tan korkan kimse oldu mu, zarafet sahibi oluyor, zarif oluyor. Bir mürid, galiba Hâtem-i Esam KS Hazretleri'ne —başka bir şahıs da olabilir, belki hafızamda yanlış kalmıştır— çıkartıp külliyetli bir miktar parasını vermiş,

miras intikal etmiş kendisine. Diyelim ki, bin dinar para, yâni altın lira intikal etmiş.

Adamcağız da düşünmüş taşınmış, “Bu hayrı yapsa yapsa, yerli yerince harcamak için, en iyi hocam bilir.” demiş, götürmüş hocasına vermiş. Hocası da böyle vaaz esnasında demiş ki:

“—İşte sizin kardeşiniz filanca çok cömert bir kimse mâşâallah! Bin dinarı getirdi verdi.” demiş, methetmiş böyle onun cömertliğini.

Oradan, cemaatin içinden o parayı veren şahıs kalkmış, de miş ki;

“—Efendim ben size vermiştim bunu ama, sonradan annem âzı olmadı, bu parayı geri istiyorum.” demiş.

Çıkartmış tabii, kesesini adama geri vermiş o şeyh efendi, büyük alim. Sonra kalabalık dağıldıktan sonra, boynunu bükmüş, gelmiş o şahıs:

“—Efendim, kusuruma bakmayın, beni affedin! Annem öyle bir şey demedi ama, halkın karşısında böyle hayır yapmış bir kimse olarak beni methettiniz, çok mahcup oldum, ondan bu şeyi yaptım, bu sözü söyledim. Annem filan istemiş değil. Ne olur yaptığım hayrı kimse bilmesin.” demiş, vermiş gerisin geriye tekrar.

Bizim de Ankara’da bir cami yapılacaktı, duyduk ki filanca köyde bir kadın varmış, hacı teyze, çok zenginmiş. Köylü nasıl zengin olur? Yol geçmiş köyün kenarından, tarlaları para etmiş, şu kadar milyona o tarlayı satmış, bu kadar milyona bu araziyi satmış... Çocuğu haftada bir otomobil değiştiriyor. Bir Mazda otomobil alıyor, bir Kadillak alıyoğuş, ondan sonra bırakıyor

bir Ford alıyor, bir Mercedes alıyor... Para bol, ne yapacağını şaşırılmış. Yâni para bol.

Şimdi o hacı teyzeye gittik, dedik ki:

“—Bizim mahallemizde cami yok. Sen bilirsin, işte sen de hayır sahibiymişsin diye duyduk...”

Bir heyet halinde gittik, böyle deniliyor şimdi o hacı teyzeye.

“—İşte bizim camimize yardım edersen, istersen camimize adını da verelim. Yâni mühim olan caminin yapılmasıdır. Senin adını taşıсын, filanca hatun camisi densin.” dedik.

“—Aman aman aman! Aman evlâdım, ben ismi filan ne yapayım hiç bir şey istemiyorum. Caminizi de yapacağım.” dedi, sessiz sedâsız parayı verdi.

Allah bilmiyor mu? Yâni hiç kimse bilmeden onu verirse, gizli olunca sevabı çok oluyor ya, işte bilen erbâbı böyle buna göre hareket ediyor.

j. Alimin Namazı

Şimdi bir hadis-i şerif daha okuyalım, —galiba bir saati aşağı yukarı doldurduk— dersimize son verelim:¹³

رَكْعَةٌ مِنْ عَالِمٍ بِاللَّهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ مِنْ
مُتَجَاهِلٍ بِاللَّهِ

(الشيرازى فى الألقاب عن على)

¹³ *Kenzü'l-Ummal*, c.X, s.154, no:28786; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.141, no:12768.

RE. 292/1 (*Rek'atün min àlimin bi'llâhi hayrun min elfi rek'atin min mütecâhilin bi'llâh.*)

“Bir rekât...” Burada iki rekât geçmiyor. Yâni bu hadis-i şerifte söz bir rekat. “Bir rekât...” Kimden? (*Min àlimin bi'llâhi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni bilen bir kimseden, ma’rifetullahâ sahip bir kimseden çıkmış olan, onun tarafından kılınmış olan bir rekât namaz; (*hayrun*) daha hayırlıdır, (*min elfi rek'atin*) bin rekâttan daha hayırlıdır, (*min mütecâhilin bi'llâh*) Allah-u Teâlâ Hazretleri’nden gafil ve cahil bir insanın kılınmış olduğu namazdan.”

Bu da, ilk okuduğumuz hadis-i şerifle aynı kapıya çıkıyor, biraz benzedi. Yâni, verâ sahibi bir insanın namazı daha makbul oluyordu ya. Burada da, (*àlimin bi'llâh*) “Allah’ı bilen kimsenin namazı, öteki bilmeyenden bin kere daha hayırlıdır.” diye zikredildi.

Allah’ı bilmek mekteplerde öğretilmiyor. Yâni insanın Allah -u Teâlâ Hazretleri’ni bilmesi için, ille üniversite mezunu olması gerekmez. Hatta öyle Allah’ın bilgili kulları vardır ki, hiç mektep medrese görmemiştir, ömrü dağda çobanlıkla geçmiştir. Var böyle Şeybân-ı Râî gibi. Yâni çobanlık yapmış, ömrünü böyle geçirmiş... Pekiyi Allah’ı bildiği nereden belli? Allah ona ikram etmiş, kerametler vermiş, gözünden perdeyi kaldırmış, dilinden bağı çözmüş, konuştuğu zaman inci mercan saçılıyor... Allah-u Teâlâ artık, ona her türlü imkânı ihsân etmiş oluyor.

Demek ki, bilgi meselesi değil. Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni bilmek, kitap okuma meselesi değil. Kitap okumaktan daha başka bir şey. Onun için, kitap okuyan kimselere àlim derler, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni bilen kimselere de àrif derler. Bizim örfümüzde bizim kullandığımız kelime olarak ikisi farklıdır. Filanca adam arif-i billâhtır. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin ma'rifetullahına vâkıf bir kimse demek. Bazen bir insan ciltlerle kitap yazmış olur ama, àrif-i bilâh olmaz. Nerede nedir, gözü daha henüz anlayamamıştır dünyanın ne olduğunu, ahiretin ne olduğunu; imanı zayıftır.

Bu hususta bir de hikâye anlatırlar, belki iyi anlatır hadis-i şerifin mânâsını diye zikredelim: Meşhur bir alim var, Fahreddin-i Râzî diye, tefsir yazmış. *Tefsîr-i Kebîr*, büyük tefsir yazmış. Kelam'a dair kitapları var, daha başka eserleri var. Fahreddin-i Râzî deyince, büyük alim diye herkes kabul eder. Eski alimlerden birisi. Necmeddin-i Kübrâ KS Hazretleri'nin muasırı imiş.

Necmeddin-i Kübrâ da, Kübreviyye tarikatının pîri. Yâni çok alim bir kimse. O alim kimsenin huzuruna gitmiş, selâm vermiş, el öpmüş... Demiş ki:

“—Efendim, bendeniz işte Fahreddin-i Râzî'yim. Hadis mevzuunda şu kitabı yazdım, tefsir mevzuunda şu kitabı yazdım, ilm-i kelâmdan şu kitabı yazdım, fıkıhtan şu kitabı yazdım. El- hamdü lillâh bu ilimlerin hepsine vukûfum oldu. Bir de şu tasavvuf ilminde bilgi sahibi olmak istiyorum. Kabul ediyorum, itiraf ediyorum ki, tasavvuf mevzuunda bilgim az.

Siz de bu hususun üstadısınız. Lütfen beni talebeliğe kabul etseniz de, bana bu hususta bilgi verseniz, lütfeder misiniz?”

“—Hay hay evlâdım, olur. Ben sana tasavvufun inceliklerini öğreteyim!”

Tasavvuf nedir? Tasavvuf insana iki şeyi öğretiyor: Bir, ma’rifetullah; iki, tezkiye-i nefis. Yâni, insanın Allah tarafından sevilmesi için neler lâzım, onu öğretiyor. İnsanın Allah’ı sevip o na bağlanması için neler lâzım, onu öğretiyor. Tasavvuf iki sevgiyi öğretiyor insana. Allah’ın insanı sevmesinin şartları nelerdir, insan ne yaparsa Allah’ın sevgili kulu olur; onu öğretiyor. Bir de insan neleri öğrenirse, Allah’ı sever, Allah’a gönülden bağlanır? Öyle insanlar var ki:

Hoştur bana senden gelen,

Ya gonca gül, yahut diken,

Ya hil’at ü yahut kefen,

Lütfun da hoş, kahrın da hoş!

Yâni, “Yâ Rabbi! Sen bana ne takdir edersen ben razıyım, baş üstüne... Ben senin kulun değil miyim istersen kefen gönder, razıyım. İstersen hil’at gönder. İster gül gönder, ister diken gönder. Senden ne gelirse hepsi baş üstüne.” diyebiliyor. Bu kadar Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne muhabbetle bağlanabiliyor.

Bu muhabbet nasıl olur, nasıl tahakkuk eder insanın içinde, onu öğretiyor. Tabi, o aslında birincisine bağlı. İnsanı Allah sevdimi, sevgisini de gönlüne koyar. İlk önce kendisini Allah’a sevdirecek şeyleri insanın bilmesi lâzım, onları öğrenmesi lâzım!

Bunun en kestirme yolunu da hemen bu aralıkta söyleyivere yim. Açın Kur'an-ı Kerim'i,

وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

(آل عمران: ١٤٦)

(*Va'llàhu yuhibbü's-sàbirîn*) "Allah sabredenleri sever." (Âl-i İmrân: 146) diyor meselâ.

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

(البقرة: ٢٢٢)

(*Inna'llàhe yuhibbü't-tevvâbîn*) "Allah tevbe edenleri sever; (*ve yuhibbü'l-mütetahhirîn*) ve taharet sahibi, temiz kimseleri sever." diyor. (Bakara: 222)

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

(آل عمران: ١٥٩)

[Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.] (Âl-i İmran: 159) Açın, ne kadar (*Inna'llàhe yuhibbü*) diye başlayan cümle varsa, artık karşısındaki şeyleri de görün! Demek ki temizi sevmiş, temiz olmağa çalışın! Demek ki sabırlıyı sevmiş, sabretmeğe çalışın! Demek ki, tevekkül edeni sevmiş; tevekkül etmeğe çalışın. Kolay yâni, Allah yardım ederse...

İşte bu şahıs tasavvufu öğrenecek, müracaat etti Necmedd îni Kübrâ'ya, büyük alim kendisi de. Tabii alimlik başka şey. Necmeddin-i Kübrâ bir şart ileri sürmüş, demiş ki:

“—Evlâdım, ben seni talebeliğe kabul ederim ama, bir tek şartım var.”

“—Hay hay efendim, buyurun. Derhal o şartı yerine getirmeğe hazırım.”

“—Bana intisab ettiğin andan itibaren, ilimlerin hepsi kafandan gidecek, bomboş kalacak kafan. Kaybedeceksin, hiç bir ilmin kalmayacak. Cahil, bomboş bir insan olacaksın, bomboş bir küp gibi.”

Düşünmüş Fahreddin-i Râzî şimdi.

“—Eyvah! Şimdi yolumu çevirirler, bilgi sorarlar, fıkıh sorarlar, tefsir sorarlar, hadis sorarlar...”

Bilmiyorum, bilmiyorum diyecek. Hiç bir şey kalmayacak çünkü, boşalacak. Vazgeçememiş. Demiş:

“—Efendim ben bu meseleyi biraz düşüneyim müsaade ederseniz.” demiş, çıkmış dışarıya.

Arkasından Necmeddin-i Kübrâ Hazretleri tebessüm etmiş, gülmüş. Demiş ki:

“—Evet, alırdık, alırdık ama, daha fazlasını verirdik. Teslim olsaydı... Teslim olamadı.” demiş. “Evet alırdık ama, daha fazlasını verecektik.”

Şimdi burada ne incelik var? Adam bak ilminden vazgeçemiyor. Demek ki, ilim gurur veriyormuş kendisine. Allah’ın yolunu öğreneceksin, rızasının yolunu öğreneceksin, ahireti kazanacaksın... Fedâ olsun her şey ne olur... Pekiyi unuttum deyiverse öğrenecek.

Tabii, ulemânın en büyük ayak bağı budur. Ulemâ doğru yolu bulamaz. Neden? İlmine mağrûr olduğundan. Cahil bir kimse hak yolu bulur, Allah'ın sevgili kulu olur, a'lây-ı illiyyîne çıkar, cennet- i a'lâyâ kavuşur. Alim bir insan, şu kadar kitabı ezbere bilir, bu kadar şeyi iyi bilir. O seviyeye çıkamaz, kalır aşağıda. Neden? İlmine mağrûr.

İlim bu hak yolda, ilk başta insana lâzım olan alettir ama, bu alet üçüncü dördüncü merhalede sırtına yük olur insanın. Taşınamayacak ağır bir yük olur. O zaman işte yürüyümez bununla... Onun için, insan ne ilmine mağrur olacak; ne mevkiine, makamına mağrur olacak; ne bugünkü haline mağrur olacak... Bilmiyoruz ki yarın ne olacak? Allah'ın alimlerden cehenneme attığı kimse yok mu? Çok. Alim olup da cehenneme giren çok insan var. Hadis-i şeriflerden anlıyoruz.

Kıyamet gününde Allah-u Teâlâ Hazretleri bir alimi cehenneme hükmedecekmiş, cehenneme atın diye emrede cekmiş. *Et-Tergîb ve't-Terhîb* kitabının ihlâs ve riyâ bölümlerinde geçiyor bu hadis-i şerif. Diyecekmiş ki alim:

“—Yâ rabbi! Ben senin için ilim öğrendim, başkalarına öğrettim.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuracakmış ki:

“—Yalan söylüyorsun!”

Etrafındaki melekler de, bütün o mahkeme-i kübrâyâ şâhid olan, hazır olan bütün şeyler de hepsi bir ağızdan “Yalan söylüyorsun!” diyeceklermiş o şahsa. Neden?

“—Sen, ‘Ne kadar alim adam!’ desinler diye yaptın bu işi. Allah rızası için yapmadın, ne büyük alim desinler, methetsinler, el üstünde tutsunlar diye yaptın.”

Demek ki niyet iyi olmayınca, o bile fayda etmiyor.

Hasılı bunları nereden açmışız, nereden çıktı bu? Allah’ı bilmek meselesi ilim meselesi değildir. Hatta bazen, ilim, erbâbını yola getirmek çok daha zordur. Serkeş bir at gibi zabt u rabt altına girmez. Cahil bir kimseye söylersin:

“—Evladım hatalısın.” dersin.

Başüstüne kabul eder. Alime söylersin, seksen dereden su getirir. Efendim ben şu şeyi okudum da, bunu okudum da, şu kitapta böyle diyor da bu ihtilaf var da... Meselâ, sigara kö tülüğü belli, küçücük bir şey... Haddim olmayarak affedersiniz anlatıvereyim:

E sigaranın sıhhate zararlılığı ortada, keseye zararı ortada, kokusunun çirkinliği ortada... İçme! Ulemâya bir sor, kaç tane sana şey söyleyecek. Efendim şu şöyledir de, bu böyledir de... Öteki okumamış bir kimseye söylersin, “Pekiye, başüstüne!” der, içmez. Okumuşa bir türlü onu anlatamazsın artık. Allah tevîkîni refîk etsin...

Onun için, bilmek asıl kendisini bilmesidir, diyor ya Yunus Emre:

İlim ilim bilmektir,

İlim kendin bilmektir.

Sen kendini bilmezsin,

Bu nice okumaktır?

diyor Yunus Emre. Kendini bilmedikten sonra insan, kendi mahiyetini, aslî hüviyetini, kulluğunu, Allah'a yarar amelleri, nefsini terbiye etmeyi, güzel ahlâkı iktisab etmeyi bilmedikten sonra, istediğin kadar o öyle demiş, bu böyle demiş diye, ilim naklet sen başkasına, papağan gibi. Kıymeti yok. Papağan *Lâ ilàhe illa'llàh* deyince mânâsını bilerek mi diyor? Öğretiyorsun, öyle diyor o kadar. Teyp *Lâ ilàhe illa'llàh* dediği zaman bir şe y mi oluyor? Öyle geldi, öbür taraftan öyle çıkıyor ses.

Onun için alim-i billâh demek, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne ma'rifetullahı içine tahakkuk ettirmiş, yerleştirmiş kimse. Allah deyince zıplıyor, yerinde duramıyor. Kur'an-ı Kerim okununca tüyleri diken diken oluyor. Allah'ın ayetlerini dinleyince, imanı ziyadeleşiyor, takviye oluyor. Allah'ın rızası için...

*Eğer beni öldüreler,
Külüm göğe savuralar,
Toprağım anda çağıra
Bana seni gerek seni!*

demiş Yunus Emre. Yâni öldürseler, yaksalar, kül etseler, küllerini havalara savursalar gene "Yâ Rabbi! Ben seni isterim, seni isterim." diyecekmiş. Yunus Emre öyle diyor, yâni o kadar sevgisi var. E bu hale gelirse insan... İşte iman odur. Yoksa;

تَعْصِي الْإِلَهِ وَأَنْتَ تُظْهِرُ حَبَّهُ
هَذَا لَعْمَرِي فِي الْقِيَّاسِ بَدِيعُ
لَوْ كَانَ حُبِّكَ صَادِقًا لَأَطَعْتَهُ
إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعُ

Ta'sî'l-ilâhe ve ente tuzhiru hubbehû

Hâzâ le-amrî fi'l-kıyâsi bedîu

Lev kâne hubbeke sâdıkan le-eta'tehû

Inne'l-muhibbe li-men yuhibbü mutîu

“Hem Allah’ı seviyorum diyorsun dille, hem de Allah’a isyan yolunda devam edip gidiyorsun. O günah, bu günah, hiç vazgeçemiyorsun.” [Ömrüme and içerim ki, bu mantıkça açık bir hatadır. Sevmen gerçek olsa idi, muhakkak ona itaat ederdin; zira seven sevdiğine itaatkâr olur.]

“—Yâ etme, eyleme! Şu televizyonun karşısında, sana yakışmaz koca sakalınla bu programlar, bu şarkıcılar, bu şeyler...”

“—Yok efendim, işte şöyle de, böyle de...”

“—Sen bilirsin. Başka ne diyeyim söyledikten sonra, sen bilirsin.”

Bildiğini tatbik etmedikten sonra, kıymeti yok. Bildiğini insan tatbik edecek. Duyduğu şeyleri tatbik edecek ki, bilmediği şeylerin ilmini Allah ona ihsân etsin. Edebi bir kaybetti mi, ipi bir kopardı mı; Allah varidâtı, rahmetini keser.

Ondan sonra artık o ipi kopuk, freni patlamış araba, nereye gidecek bilmem. Gider bir yere çarpar.

Onun için, edebe çok dikkat etmek lâzım! Edeb çığnendi mi, edeb bağı koptu mu, insanın başına çok felâketler gelir. Âlim-i billah demek, işte öyle ayet okunduğu zaman tüyleri diken diken olan, Allah'a boyun vermiş, Allah'ın yolunda gitmeğe azmetmiş, Allah'ın sevgisini her şeyin üstünde tutmuş kimse demektir.

Dedelerimiz nasıl aldılar bu diyarları? Canını sevseydi, alabilir miydi? Ailesini sevseydi, alabilir miydi? Malını sevseydi, alabilir miydi? Alamazdı. Hepsi kefeni zemzemle yıkadılar, başına sarık diye sardılar, geldiler burada Allah yolunda cihad ettiler. El - hamdü lillâh, bak ne güzel memleket; deresi var, çeşmesi var, denizi var, dağı var, ovası var, yeşilliği var... Bedavadan biz hazır bulmuşuz. Eğer o iman olmasaydı, yaparlardı mıydı?

Bak şimdi gidiyor mu adam? Gitmez. İmanı olmadıktan sonra, ne harbe gider, ne canını tehlikeye sokar. Can bir tarafa; ver şu malını da Allah yolunda cihad olsun, bak müslümanlık unutuluyor. Müslüman evlatları Avrupa'da, Türkiye'de başka başka ideolojilere kul köle oluyorlar, İslâm'dan uzaklaşıyorlar. Şu parayı ver de, şu mektebi kuralım! Hadi parayı benim elime değdirme, şu mektebi kur, sen geç başına da yeter ki, şu eğitim işi olsun, şu gençleri yetiştirelim! Allah yolunda bak şu insanlar şu durumda, şuna şu parayı ver!

Ne paradan vazgeçiyor, ne candan vazgeçiyor, ne rahattan vazgeçiyor. Yâ hiç bir şey yapma da, gel haftada bir gün Allah rızası için, Allah'ın emirlerini söyleyen insanı dinle! Onu da yapmıyor.

“—Televizyonda güzel program var. Öyle güzel program var ki, onu ben bırakıp da şimdi nasıl gideyim hadis-i şerifleri dinlemeğe?” diyor.

O zaman, Allah'ın rahmeti ve bereketi kesiliyor. Edeb bağı koptu çünkü. Artık bakalım nasıl iflah olacak.

Onun için, alim-i billâh demek işte böyle. Yâni insan çoban olabilir, esnaf olabilir, demirci olabilir... Demirci olan çok kimseler var evliyaullahtan. Kömürcü olabilir... Ne bileyim. Basit böyle çöpçü, şucu bucu olabilir. Yâni, herkesin gözüne hoş görünen mesleklere sahip kimse olabilir ama, Allah'a karşı kulluğu sağlamdır.

Bir şey daha... Böyle söz sözü açıyor da, kusura bakmayın lafı uzatıyorum, bitireceğim:

İbrâhim AS Halîlullah lakaplı... Halîlullah, Allah'ın sevgili dostu demek, yakın dostu demek halîl. Allah kendisine İbrâhim AS'ı yakın dost edinmiş. Cebrâil AS demiş ki:

“—Yâ Rabbi! Senin bu kulun, sen bunu kendine samimi sırdaş, has halis dost edindin, Halîlullah lakabını ihsân ettin. Bu adamın karısı var, malı var, çocukları var... E onlarla sana nasıl dostluk edecek? Hepsi var. Hepsinin sevgisi gönlünderken...”

“—Sen git onunla bir konuş bakalım!” demiş Rabbimiz.

Cebrâil AS, İbrâhim AS’ın yanına gelmiş. İbrâhim AS’ın uçsuz bucaksız sürüleri varmış. Altın tasmalı köpekler beklerdi diye kitaplar yazıyor. O kadar malı çokmuş. Cebrâil AS insan kılığında sormuş:

“—Ey İbrâhim bu sürüler kimin?”

“—Allah’ındır ama, bekçisi benim... Sen bir Allah de, üçte birini sana vereyim.” demiş.

Bilmiyor karşısındaki şahsın Cebrâil AS olduğunu. Cebrâil AS,

“—Allah...” demiş,

“—Üçte birini al! Bir daha Allah de öteki üçte birini de vereyim.”

Bak, “Allah” dedirtecek karşısındakine. Yâni, Allah’a iman ettirmek onun için, sürünün ne kıymeti var. Bir kere daha “Allah” demiş.

“—Bir kere daha Allah de, tamamını vereyim.” demiş. Üç kere Allah dedikten sonra,

“—Al, sürülerin hepsi senin!” demiş.

Bakmış ki Cebrâil AS, sürünün gittiğine içinden böyle bir sıkıntı gelmiyor. Bizim beş liramız yere düşse, gece uykumuz kaçır... Sürüler gitti, hiç şey yapmıyor. Arkasından da demiş ki:

“–Bir kere daha Allah de, ben de senin kölen olayım! Beni de köle al, boynuma tak kölelik zincirini, götür!”

E gelmiş tabii,

“–Yâ Rabbi, çok doğru. Bu senin halîlin imiş, samimi dostun imiş. Hiç başka bir şeyin sevgisi gönlünde yok!” demiş.

Bizde tabii nerede halîllik? Allah kulluğunda yardımcımız olsun...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele-i şerîf!

Mahmud Es'ad COŞAN

05. 04. 1981 - İskenderpaşa

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü